شوعییەت و پرسی عیشق و خۆشەویستی.. سەلام عەبدوڵڵا

کۆلنتای دەڵێ: (خۆشەویستی دەبێت بە عیبادەتی مرۆڤایەتی) و دەبینین پیاوسالارەکان:

- (خەج و سیامەند، شیرین و فەرهاد)یان خۆشدەوێت و هاوسۆزیانن، بەڵام وەك کەسوکار قبووڵیان ناکەن.
- لەبەر خۆیان گۆرانی عیشق و خۆشەویستی تەنانەت بێشەرمانە(مەمکی خۆ کرد)دەڵێنەوە و بانگەوازی کوشتنیش دەکەن(ئەگەر بە خۆت رازی بیت، دایکت دەرمانخوارد کەم) و سێکسیترین گۆرانی دەڵێن و هەڵپەڕکێی لەسەر دەکەن!
- بە شان و باڵای خۆشەویستەکانیان هەڵدەڵێن، بەڵام قوڕ بەسەر ئەو کەسە هەمان گۆرانی بۆ مێینەی خزمەکانی بڵێت.
- هەر چۆن لە مزگەوت ژن و پیاو جیادەکەنەوە، بەهەمان شێوە لە ناو خێزان و قوتابخانە و…هتد.

سیستەمی پیاوسالاران بە زەبری نەریتی قەدەغە، توندکردنی مێینە لە ناوماڵ و سزادانی کەسایەتی و هەست و سۆزیان لە فەزای دووڕوویی، ناپاکی، درۆ و قینە و غیرە…هتد، وەك موڵك و(شت)ی تایبەت رەفتاریان لەگەل دەکەن و ژان و خەم و نائومیدی و خوێنی ژنان لێکەوتۆتەوە.

خۆشەویستی (دانایی و بەهەرەی بوونی مرۆیی)، کەچی دەسەڵات و ئاینزاکان لە دژیدا رادەوەستن و بە رەوشت و بەها کۆمەڵایەتیەکانی پاشماوەی دەرەبەگایەتی و سەرمایەداری بە بێڕەوشتی و بەڕەڵایی و شەرم و"بێشەرەفی"مۆریان کردووە:

یەکەمیان دەیەوێت رابردوو بە زیندوویی رابگرێت، دووهەمەکیان وەك بازرگانێکی ساختەچی لەگەڵیان یەکدەگرێتەوەو هاوکات کۆت و زنجیری هاوچەرخ لە مل ژنان دەکەن.

ژنان بە بێدەنگی و بێدەسەڵات لە ئاستیاندا رانەوەستاون و هەموو شێوەکانی خەباتی ئازادیان گرتۆتە بەر و هەوڵدەدەن لەم زۆرەملی و ستەم و فرتوفێڵ و فەنتازیای پیاوسالاران رزگاریان ببێت.

ئەلکسەندەر کۆلنتای لەبارەی خۆشەویستی پێیاندەڵێ:(خودی خۆشەویستی وزەیەکی داهێنەرانەی مەزنە، ئاسۆی روحی ئەوەی دەیبینی و ئیلهامی

پێدەبەخشێ، دەوڵەمەند و بەریندەکات. گەر خۆشەویستی نەبێت مرۆڤایەتی هەستی دەکرد دزراو و ئینکار و نەفرەلێکراوە. هیچ گومانم نیە لەوەی کە خۆشەویستی لە دواڕۆژدا دەبێت بە عیبادەتی مرۆڤایەتی.)

خۆشەویستی هەر بە(وزیەکی داهێنەر) بۆ ژیانی مرۆڤایەتی نەزانراوە:
لینین لە وتەیەکید دەڵێ: شوعییەت دەبێ لە گەل خۆیدا زاهدی نەهێنێ، بەڵکو شادی و خۆشییەك کە پلەی کەماڵی ژیانی خۆشەویستیش بیورووژێنێ... نە وەك خۆشەویستی پیاوانی ئاینی و نە وەك دۆن جوان و نەیش وەك بەکارهێنانی لووتبەرزێکی دووڕوو بۆ خۆسەرقاڵکردن.)

لێرە بەهۆی فشاری کۆمەڵایەتی، زۆربەی پەیوەندییەکان بەناچاری بۆ دەربازبوون لە کۆت و زنجیرەکانی پیاوسالاری کەڵ هاوشێوەی پۆرنۆگرافیەی وهوشیاری تێکدەدا، پەنا بۆ دووڕووی دەبەن و، ئەوەی لە زۆربەی وڵاتانی دنیا ئاساییە و کەس پەیوەندی پێوە نیە، لێرە وەك"جنێکە"بە هەزار شێوە بە نهێنی ئەنجام دەدرێن. زۆر هەیە ئیرادەی و ویستی پیاوەکەی جێبەجێ دەکات، بەڵام روحی لە شوێنێکی ترە. لە زۆربەی هەرە زۆری گۆرانییەکان ژن دەهێنرێنە ئاستی جەستەی. ئەی کەسایەتی، کەرامەت، ویژدان و بیر و هەڵویست و هوشیاری و ئارەزووەکانی؟!

لە ژێر ئەو فشارە شێتانەیە، کچان ناچارکراون خۆیان لەگەل دنیابینی پیاوان بگونجێنن و بە رەواڵەت ملکەچی"فەرمان و سنورە"درۆزنەکان ببن، ژیانی خۆیان دەخەنە مەترسی. ئەوجا هەزاران خێزان هەیە هیچ شتێکی سۆزداری ژن و پیاوەکە بەیەك نابەستێتەوە(هەر چرکەیەکی مەرگێکی راستەقینەیە، هەستی خۆبەکەمزانین، خەمۆکی و بێزاری و وێرانی کەسایەتیە و جووتبوون وەك ئەرکێکی بێتام بە هەستی زەوتکردن). کەم نین ئەو کچانە کە بوون بە قوربانی سادەترین مافی مرۆڤ.

تێگەیشتنی لیبڕاڵی و بەناو"ئازاد"بووە بە تەواوکەری پیاوسالاری شێوە کۆنەکەی(لەشفرۆشی بەنهێنی، فرەژنی، گەشتی سێکسی بۆ وڵاتانیتر، لاقەی کچان لە شوێنە گشتیەکان، شێوە زۆرەکانی هاوسەرگیری کاتی"حەڵاڵ"، سێکس بە نهێنی لەپال هاوسەری فەرمی).
ئەو دووڕوویە بە زەبرە بە مەلها، لەشفرۆشی، کچانی قومارخانە و مەیخانە و دوکان و سەنتەری نەرگیلە، سەنتەرەکانی مەساج وتەنانەت و صالۆنەکان بەشێوەی جۆراوجۆری ناڕاستەوخۆ بەکاردەهێنرێن بۆ بازاڕی سێکس. ئەوجا لایەکیان بە ناوی"شەرف و نەریت و ئاین" هەڕەشە و گوڕەشە دەکەن و هەزار تانە و تەشەر هەڵدەواسن و خۆیان بە پارێزەری پیاوسالاری کۆنەکە پیشاندەدەن کە دژی ژنانە و لاکەی تر بەناوی"شارستانیەت و ئازادی ومافی مرۆڤ" بێڕەشترین و خوێڕیترین

نموونەی پیاوسالاری ئەنجامدەدەن دژ بە ژنان: دنیایەك لە درۆ، دنیایەك بە رۆژانی ساختەی دێتەزێن.
ژنان لە دنیای پیاوسالاری بە هەردوو رووکەیەوە لە بواری خۆشەویستی و هاوسەرگیری لەناو کارەسات، ئاژاوە، پشێوی، نامۆیی، شکاندنی کەرامەت، کەسایەتی و وێرانی رۆژەکانیان بەرێ دەکەن.
کۆلنتای دەڵێ: ئەم چەرخە تایبەتمەندە بە غیابی"هونەری خۆشەویستی". مرۆڤ بەتەواوەتی نازانن پەیوەندییەکی روون و پرشنگداریان هەبێت و لە شەقەی باڵ بدا، بەهای هاوڕێتی سۆزداری نازانن. خۆشەویستی ئیمڕۆ یان تراژیدیایەکی جەرگبڕە یان سەڕە□□یکی سووك و رووکەشە. دەبێ مرۆڤایەتی لەم قەیرانە رزگار بکەین. خەڵك رابهێنین بۆ ژیان لە کاتژمێرە دڵخۆش و روونەکان بەبێ ئەوەی خەمەکان باریان گران بکات. سایکلۆژیای مرۆڤ ئامادە نابێت بۆ پێشوازی لە خۆشەویستی مەزن و پاکژ لە لایەنە تاریکەکانی گەر بە قۆتابخانەی هاوڕێتی عاشقانە تێنەپەڕێت.)
خۆشەویستی گەورەترین بیرمەند بۆ خۆشەویستەکەی لە چەندین هۆنراوە رەنگی داوەتەوەو مرۆڤ سەرسام دەکەن:

(جێنی! ئایا چاکەی پایەبەرز هی منە؟ ئەی روح شیرین، تۆ منت خۆشدەوێت؟
ئای جێنی جێنی تۆ منت خۆشدەوێت…) و
(…ئەم گۆرانیانە ببە
کە تژین لە ئاوازەکان.
ئەم خۆشەویستیە ببە کە لەبەردەم پێکانت
بە سادەییەوە بە ئەژنۆدا دەچن)….
(دەبینی؟
رەنگە هەزاران بەرگ بنووسم
و لە هەر رستەیەکدا بنووسم"جینی"
لەگەل ئەوەشد تێدا دنیایەك لە فکر،
گرێبەستێکی ئەبەدی و ئیرادەیەکی نەگۆر شاراوەتەوە.)
نووسەری ئەو شیعرە، کاڕڵ مارکسە، پێش ئەوەی سەرمایە بنووسێت، شیعری بە باڵای خۆشەویستەکەی(جینی) دێگوت. بەداخەوە لە بڵاوکردنی بەرهەمەکانی مارکسی، بایەخ بە بەرهەمە شیعرییە عاشقانەکانی نەدرا.
وزەی خۆشەویستی کردەیەکی گەورەیە، بەداخەوە هەنگاو بە هەنگاو لەقاو و سەرکوت و سووکدەکرێ. نە لایەنە رەشەکانی رەوشتی کۆن لە گۆڕنراوەو نە ئەمەی ئێستا برەوی هەیە، کەرامەت بۆ ژنان دەگەڕێنێتەوە. خۆشەویستی و رەوشتی نوێ پێویستی بە سیستێم و

دەسەڵاتی نوێ هەیە کە ئێستا دوژمنانی سەرسەختی هەیە و پایەکانی زۆر لاوزن و تا رۆژگاری دەسەڵاتی پیاوسالاری باڵادەست بێت، ژنان باجێکی بێوێنە دەدەن، بەڵام دەستەو ئەژنۆ لەبەردەمی دانەنیشتوون و موقاوەمەتیان دژ بە کۆمەڵگەی چینایەتی دەمانگەیەنێ بەو کۆمەڵگای سۆسیالیستی کە تێدا سەربەخۆیی ئابووری و، کەسایەتی دەبێتە خاوەن بڕیاری یەکەم نەك دووهەم و پاشکۆ و، ئازادبوونی کۆمەڵایەتی بە ئازادبوونی لە کاری ناوماڵ و رۆڵی سەرەکی لە بەڕێوبەردنی کۆمەڵگا دەبینێت(چیتر ژن کەرت کەرت ناکرێت بۆ رۆڵە جیاجیاکان) و لەگەلیدا مرقایەتی بوونی مرۆیی وەك ئینسان دەبێتە راستی و لە بەڕەڵایی و کوشتن و خۆکوشتن و هەژاری و بە ریکلامکردنی کەسایەتی و بێکاری و ئەرکی بەخێوکردنی مناڵ و خۆسەپاندنی پیاوسالار رزگارمان دەبێ.
بۆ گەیشتن بەم ئامانجە پێویستە پرسی ژن لە رێکخراوەکانی ژنانی دەسەڵات و بەناو کۆمەڵگەی مەدەنی و ئەکادیمیە بۆرژواکان رزگاربن و پێگەی و توانا و هێزی هوشیاری، کلتور، رێکخستن و خەباتی سەربەخۆی ژنانی شیوعی لەناو حزبێکی شیوعی بەهێزبێت.

گرینگی مانگرتنی ئێستای پەرستاران لە بەریتانیا، ڕۆڵی لەسەر ژنانی کرێکار و مافەکانیان.. شیرین عەبدوڵڵا

کۆلیژی شاهانەی پەرستاری لە بەریتانیا* لە ڕۆژی ١٥.١٢.٢٠٢٢، بۆ یەکەمجار لە مێژووی (١٠٦) ساڵەی خۆیدا، دەستیکرد بە ڕێکخستنی گەورەترین مانگرتنی ستافی پەرستاری لە سەرانسەری وڵاتدا، کە نزیکەی سەد هەزار (١٠٠.٠٠٠) لە ئەندامەکانی لە (ئینگلتەرا) و (ئێرلەندای باکوور) و (وێڵز) بەشداری دەکەن. پێشبینی دەکرێت ئەمە قۆناغی یەکەمی مانگرتن بێت لەسەر مووچە و بارودۆخی کارکردن و سەلامەتی نەخۆش بۆ دوو ڕۆژی ١٥ و ٢٠ی (دیسەمبەر)ی ئەمساڵ، و پێشبینی دەکرێت ئەمە تەنها سەرەتای مانگرتنێکی درێژتر بێت، ئەگەر

دانوسانە فەرمییەکان ئەنجام نەدرێ، یان ئەنجامەکی جێگەی ڕەزامەندیی بەدەست نەهێنن، هەروەها تیمەکانی فریاگوزاری و ئەمبوڵانس و ئاگرکوژێنەوە و بەشێک لە پزیشکانیش دواتر پەیوەندییان پێوە دەکەن.

(کۆلێژی شاهانە) بە سوودی ئەندامەکانی، لە زمانی پات کەڵین، سکرتێری گشتی سەندیکاکەوە، داوای زیادکردنی مووچە بە ڕێژەی (١٩%) دەکات واتە لەسەدا پێنج (٥%) سەروو ڕێژەی هەڵاوسان، هەروەها داوای باشترکردنی بارودۆخی کارکردن دەکات بە دڵنیابوون لە دەست لەکار نەکێشانەوەی کادرەکان، و ڕاکێشانی کارمەندی نوێ بۆ ئەو پیشەیە، و دڵنیابوون لە سەلامەتی نەخۆشەکان.

ئەم مانگرتنانە بەشێکن لە زنجیرە مانگرتنێک کە ئەمڕۆ زۆرێک لە دامەزراوە گەورەکانی بەریتانیایان گرتەوە، بە کۆی گشتی زیاتر لە یەک ملیۆن و (٤٠٠) هەزار ڕۆژی کارکردن کە بریتین لە کرێکارانی تۆڕی شەمەندەفەر، کرێکارانی خوێندنی باڵا، وانەبێژ و غەیرە ئەکادیمی، کرێکارانی ڕۆیاڵ مەیل، فەرمانبەرانی حکومی لە وەزارەتی ناوخۆ، شۆفێران، هەندێک هێڵی هاتووچۆی پاس، کرێکارانی دادگا و هەندێکی تر. ئەم شەپۆلە مانگرتنە لەسەر پاشخانێک سەریهەڵداوە کە زیاتر لە دە ساڵە مووچەی کەرتی گشتی خەوێنراوە و خزمەتگوزارییە گشتییەکان و چاودێری کۆمەڵایەتی و بەنەفیتەکان کەم کراونەتەوە و سیاسەتی نیولیبراڵ و ملکەچکردنی خزمەتگوزارییە گشتییەکان بە یاساکانی بازاڕ و کێبڕکێ و کەڵەکەکردنی قازانج لەسەر حیسابی ملیۆنانی خەڵکی هەژار پیادە دەکرێت.

ڕاپۆرتەکان ئاماژە بەوە دەکەن کە لە سەرەتای ئەمساڵدا نزیکەی (٢٢%)ی خەڵک لە بەریتانیا لە هەژاریدا دەژین. چەند ملیۆنێک لەمانە، لەنێوانیاندا نیو ملیۆن منداڵ، دۆخی (هەژاری لەڕادەبەدەر) یان بەسەر بردووە لە ماوەی (١٢) مانگی پێش پەتای کۆڕۆنا. "هەژاری لەڕادەبەدەر" خراپترین حاڵەتی هەژارییە کە مرۆڤ هیچ توانایەکی دابینکردنی شوێنی نیشتەجێبوون و خواردن و پۆشاک و خۆ گەرم کردنەوەی نییە. دۆخەکە بەرەو خراپتر دەڕوات و مەترسی ئەوە هەیە کە ئەم زستانە بە هەموو مانایەک تاریک و سەخت بێت بە بەشێکی گەورەی کۆمەڵگای بەریتانیا.

هۆکار و کاردانەوەکانی مانگرتنی پەرستاران،

کرێ و بارودۆخی کارکردن:

ژمارەیەکی زۆر لە پەرستاران لە ساڵانی ڕابردوودا بەهۆی کەمی مووچەوە پیشەکەیان بەجێهێشت، بەڵام کرێ تاکە هۆکار نەبووە. ئەندامانی (کۆلێژی شاهانە)، وەک هەموو کارمەندانی چاودێری تەندروستی و کۆمەڵایەتی لە بەریتانیا، بەهۆی فشاری کارە بێوچانەکانەوە بەدەست ماندووێتییەکی زۆرەوە دەناڵێنن و ئەم فشارە تا ڕادەیەکی زۆر لە ماوەی پەتای کۆڕۆنادا توندتر بووە. بەهۆی ئەم مەرجانەوە پڕکردنەوەی پۆستە بەتاڵەکانی کار قورسە، ئەمەش بارگرانی لەسەر ئەو کرێکار و فەرمانبەرانە زیاد دەکات کە لە پیشەکەدا دەمێننەوە.

بەیاننامەیەک کە لە لایەن کۆلێژەکەوە لە مانگی یەکی ساڵی (٢٠٢٢) پێشکەش بە پەرلەمانی بەریتانیا کراوە، ئاماژە بەوە دەکات کە لە ئێستادا زیاد لە (٣٩.٨١٣)، تێکڕا لەسەدا دە و نیو (١٠.٥%) پۆستی بەتاڵ لە هێزی کاری پەرستاری لە ئینگلتەرا هەیە.

هەروەها بەیاننامەکە ئاماژە بەوە دەکات کە ستافی پەرستاری تەندروستی گشتی (ناشناڵ هێڵث سێرڤس- ان اچ اس) بە شێوەیەکی عادلانە پاداشت نادرێنەوە بەرامبەر بە پلەی بەرزی لێهاتوویی پیشەیی و مەترسی پیشەیی بە بەراوورد بە کەرتەکانی تر و کەرتی تایبەت.

داواکاری زیادکردنی مووچە بە ڕێژەی (١٩%) بە قەرەبووکردنەوەی لەبڕینەکانە کە بە شێوەیەکی ڕاستەقینە لە ئەنجامی سیاسەتەکانی (پاشکەوتکردن بۆ زیادکردنی کارایی) و خەواندنی مووچەی کەرتی گشتی لە ساڵی (٢٠١٠) ەوە تا ئێستا، کە مووچەی ڕاستەقینەی پەرستارانی خاوەن ئەزموونی خراپتر هێشتەتەوە بە ڕێژەی (٢٩%)، ڕاپۆرتەکان ئاماژە بەوە دەکەن کە تەنانەت ئەگەر پەرستاران (١٩%) زیادبوون وەربگرن، هێشتا بەهای ڕاستەقینەی مووچەکانیان کەمتر دەبێت لە ساڵی (٢٠١٠).

پەرستاری و مافی ژنانی کرێکار:

پیشەی پەرستاری لە مێژوودا پیشەیەکی ژنان بووە، کە تێیدا بەرزترین سیفەتە مرۆییەکان تێکەڵ بە لێهاتوویی پیشەیی و بەکارهێنانی زانستی دەبن. سەرەڕای گۆڕانی ئەم شێوازە لە سەردەمی ئێمەدا کە زۆرێک لە پیاوان لەم پیشەیەدا کار دەکەن، و سەرەڕای ئەو هەموو پێشکەوتنە زانستییە زەبەلاحانەی کە لە سەردەمی فلۆرانس نایتنگەیل (پێشەنگی پەرستاری مۆدێرن) ەوە بەدەست هاتوون، ئەو

بەچوونە نەریتییە هەر ماوتەوە کە پیشەکە وەک خزمەتگوزاری یان “بانگەوازێکی مرۆیی” یان “ئەرکێکی خێرخوایی” دەبینێت کە ژنان بە خۆبەخش و بە یارمەتیدانی ئەوانی دیکە کاردەکەن، لەبری ئەوەی وەک پیشەیەک سەیر بکرێت کە هەردوو جێندەر کاری تیا دەکات و ئاستی بەرزی لێهاتوویی و توانایی جەستەیی و دەروونی، و زیهنی دەوێت. ئەمەش بووتە هۆی بەکەم نرخاندنی پیشەکە و بێزارکردنی مۆڕاڵی کادرەکانی.

ڕێکخستنی مانگرتن بۆ کارمەندانی تەندرووستی هەمیشە زەحمەتە، بەو پێیەی ڕاگرتنی دەوام تەنانەت بۆ ماوەیەکی کورتیش، ڕاستەوخۆ کاریگەری لەسەر ژیانی نەخۆشەکان دەبێت. بەو پێیەی کە پاڵنەری زۆربەی ئەوانەی لەم بوارەدا کار دەکەن حەز بە یارمەتی و هەستی ئینسانییە، زۆر قورسە بەیان نەخۆشەکانیان بەجێ بهێڵن لەکاتێکدا کە ئەو نەخۆشانە پێویستیان بەمانە. مانگرتن لە نەخۆشخانە یان کلینیکێکی پزیشکی وەک مانگرتن بۆ نموونە لە کارگەیەکی ئۆتۆمبیل نییە.

سیستەمە تەندرووستییەکان، نەک هەر لە بەریتانیا، بەڵکو لە هەمو جیهاندا، بەهرەبەردارییەکی خراپ لە دڵسۆزی و گیانی ئینساندۆستانەی کادیرەکانیان دەکەن، و مافە پیشەییەکانیان پێشێل دەکەن و هەروەها پلە نزمی ژن لە کۆمەڵگای پیاوسالاردا ڕێگە بەم پێشێلکارییە خۆش دەکات و ئاسانتری دەکات.

نایەکسانی حەقدەست و مافەکانی ژنان لە هەموو سێکتەرەکاندا زۆر بە زەقی لە کەرتی پەرستاری و تەندروستیدا دەبینرێت، بەڵام ژنی پەرستار وەک هەر کرێکارێکی تر ژنێکی کرێکارە، و مافی خۆیەتی مانبگرێت و داوای مافی یەکسان بکات و کارەکەی بەو پێیە هەڵسەنگێنرێت کە شایەنیەتی.

سیاسەتەکانی جیاکاری لەنێوان مانگرتوان و جەماوەردا:

حکومەتەکان بەتایبەتی سوود لەم خاڵە وەردەگرن بۆ ئەوەی بیروڕای گشتی بەدژی مانگرتوان بورووژێنن و هاوسۆزی خەڵک کەم بکەنەوە بۆ هەر مانگرتنێکی ستافی پزیشکی و بڵاوەپێکردنی ڕیزەکانیان، وەک ئەوەی لە مانگرتنی گشتی پەرستاراندا لە ساڵی (۱۹۸۸)دا ڕوویدا، کاتێک (تاتشەر) کرێکارانی مانگرتووی تۆمەتبار کرد بەوەی کە “بێ ئەنقەست دژە نەخۆشن” و ” بارگرانی لەسەر شانی ئەو پەرستارانە زیاد دەکەن کە هەرگیز خەونیش بە مانگرتنەوە نابینن چونکە واز لە

نەخۆشەکانیان ناهێنن”!

(ڕیشی سوناک)، سەرۆک وەزیرانی ئێستای بەریتانیا، مانگرتنەکانی ئێستای ئیدانە کرد و ڕایگەیاند، مانگرتنەکان “مەترسییەکی گەورەن بۆ سەر خێزانە زەحمەتکێشەکان”، وەک ئەوەی کارمەندانی تەندروستی، پەرستاری، ئەمبولانس، هێڵی ئاسن، گواستنەوە و پۆست خێزان و کەسانی زەحمەتکێش نەبن لە دەرەوەی ئەم پۆلێنکردنە بن. بەم شێوەیە حکومەتەکان هەوڵ دەدەن ناتەبایی لەنێوان سێکتەرەکانی جەماوەری ناڕازیدا بچێنن و ڕیزەکانیان بڵاوە پێبکەن، بەڵام جەماوەر ئاگاداری ئەوە بووەتەوە و هاوسۆزی بۆ پرسی مانگرتووان بە گشتی ڕۆژ بە ڕۆژ زیاتر دەبێت.

پەرستاران تۆمەتبار دەکرێن بەوەی کە سەلامەتی نەخۆشەکانیان پشتگوێ دەخەن و با□خیان بپێنادەن، بەڵام مانگرتووان دەڵێن، هەر ئێستا ژیانی نەخۆشەکانیان لەمەتریسدایە و دەمرن، بەهۆی خراپی بارودۆخ و قورسی کارەکە و فشاری کار و کەمی ژمارەی کرێکاران بە بەراورد لەگەڵ ژمارەی نەخۆشەکان و بیرۆکراسی زیاد لە پێویست. وە ئەوان خۆیان بەرپرسیار دەزانن کە ئێستا دەبێت دەنگیان بەرز بکەنەوە لە پێناو پاراستنی نەخۆشەکانیان و داهاتووی پیشەکەیان و پاراستنی خزمەتگوزاری تەندروستی گشتی.

مانگرتن و ڕێکخستن وەک ئامرازێکی گرینگ بۆ گەیشتن بە داواکارییەکان

و گەیشتن بە کۆمەڵگایەکی یەکسانیخواز:

مانگرتووان باش دەزانن کە مانگرتن ڕێگەیەکی س□ل□منراوە بۆ هێنانەدی گۆڕانکاری. مانگرتنی ئەنداماني (کۆلێژی شاهانەی پەرستاری) لە (ئێرلەندای باکوور) لە ساڵی (٢٠١٩) یارمەتیدەر بوو بۆ بەدەستهنانی یەکسانی مووچە لەگەڵ (ئینگلتەرا) و (وێڵز). هەرچەندە مانگرتنی ساڵی (١٩٨٨) نەیتوانی یەکسانی مووچە لەگەڵ پیشەکانی دیکەدا بەدەستبهێنێت، یان بارودۆخی کارکردن باشتر بکات، بەڵام (تاتشەر) لەو کاتەدا ناچار بوو کرێ بە ڕێژەی لەسەدا پانزە و لەدەدا سێ (%١٥.٣) بەرز بکاتەوە.

ئەمە و سنووردانانیش بۆ کاتی دەوامی ڕۆژانە و مافی پشووی کۆتایی هەفتە دەستکەوتی خەباتە ڕێکخراوەکانی دوو سەدەی ڕابردوون.

گەیشتن بە داواکاریییەکانی پەرستاران لە بەریتانیا دەبێتە

دەستکەوتێکی گرنگ و هۆکاری بەهێزکردنی مۆڕاڵی سێکتەرەکانی دیکە، بە ئەگەری گەیشتن بە داواکارییەکانیان. جگە لەوەش یارمەتیدەر دەبێت بۆ بەرزکردنەوەی پێگەی پیشەی پەرستاری وەک پیشەیەک کە پلەیەکی بەرزی لێهاتوویی هەبێت کە تێیدا زانست لە پێناو سەلامەتی و خۆشگوزەرانی مر□قدا بەکاردەهێنرێت و بەو پێیەی ژنان زۆرترین ڕێژەی کرێکارەکانین، دەبێتە هەنگاوێک بەرەو سەپاندنی یەکسانی لە مووچە وماف و بارودۆخی کرێکارانی ئەم کەرتە یەکجار گرنگە، و هەروەها دەبێتە ئیستانداردێک کە کرێکاران و ژنانی کرێکار لە وو□ا□تانی جیهان و سیستەمە تەندروستیی□کانیان سوودی لێ وەربگرن بۆ پەرەپێدان بە مافەکانیان.

دەبێت هەموومان پشتگیری تەواوی مانگرتنی پەرستارانی بەریتانیا بکەین.

٢٠٢٢-١٢-١٨

شیرین عەبدوڵڵا

****

* (کۆلێژی شاهانەی پەرستاری) لە بەریتانیا گەورەترین سەندیکای پەرستارییە لە جیهاندا. هەم دەزگایەکی پیشەیی و هەم سەندیکایەکی کرێکارییە. زیاتر لە ٤٥٠ هەزار ئەندامی ستافی پەرستاری و مامان و خوێندکار و یاریدەدەری پەرستاری هەیە.

شایانی باسە کە ئەم کۆلیژە تا ساڵی ١٩٩٥ سیاسەتی مان نەگرتنی پەیڕەو کردوە وتەنانەت مانگرتنی ساڵی ١٩٨٨ی ئیدانە کرد، کە لەلایەن پەرستارانی تەندروستی دەروونییەوە دەستیپێکرا و لە سەرانسەری وڵاتدا تەشەنەی سەند.

ویترین.. ئلهام موراد□

داهاتووم پڕدێکە لە ویترینی رابردوومدا

دوو پاتم ئەکا لە پەراوێزی شار

تا ونبوون لە شەقامی شەیدایی

تا نغرۆبوون لە ئاسمان

هەلوەرینی ئینجانەکان

تا پیاسەکردنی گوێ بەلاوکوو حەیران

هیچ شتێ گرنگ نییە

من بۆ تۆ ڕا هاتووم

شەتبوون لەژێر چەقۆی شەرع

ڕاکشان لە ژێر ستەمی ئایین

لە ژێر چاودێری خێلی ژنکوژ

چیم ئەوە لە داعش

ئاسایە هەلوەدابوون

لەقوژبنی ساردوو سڕی

بێ یاسایی

ماف وشەیکی نامۆیە

لە قووڵایی ڕەحمدا چاوەڕوانی

پچراندنی ئەو زنجیرە درێیانەم

تاجوانتر ناسینی خەم

سنە

ئلهام مورادی

خەڵکێک.. نەوزاد بەندی

پۆلیسەکە هەتا بڵێی قەڵەو بوو ، سمێڵێکی تیژی باڵە فڕۆکەیی ماش و برنجیی لێ بەردا بۆوە ، لە ناوەڕاستی دەرگاکەدا وەستابوو .. خەڵکێکی زۆر سەرەی گرتبوو ، بۆ چوونە ژوورەوە ..

یەک بە یەکیانی ئەپشکنی .. کە ئەیپشکنین ، سمێڵی بەر تەپڵی سەر .. ناوچاو ..ڕوومەت ..لێو ..چەناگە ..گەردن ..سنگ ..وورگی پشکنراوەکە ئەکەوت .. ئەوەیش پەیوەندی بە باڵای پشکنراوەکەوە هەبوو ، باڵای زۆر بەرز بووایە ، سمێڵەکان بەر سنگی یان وورگی ئەکەوتن ..ئیتر هەتا باڵاکە نزمتر بووایە ، باڵە تەیارە ماش و برنجییەکان بەر شوێنی بەرزتر ئەکەوتن ، نزمترین باڵا تەپڵی سەر بوو ، ئەبوو بە جێکەوتە یان لێکەوتەی دوو باڵەکە .. چونکە باڵای پۆلیسەکە نەگۆڕ بوو ..

خەڵکەکە ڕێزێکی زۆریان پیشان ئەدا و سڵاوی جۆرا و جۆریان لێ ئەکرد :

سڵاوت لێ بێ ..

بێوەی بی ، باش بمانپشکنە ، پیاو خراپ زۆرن ..

لە تەمەنی ئێمە بچێتە سەر تەمەنی تۆ ..

ئێوە نەبوونایە ، جەردە تاڵانی ئەکردین ..

بینینتان دڵ ئەکاتەوە ، هەناسە!

شایانی هەموو ڕێزێکی ،عەزیزم ..

داو دەرمانەکەم ، چاوت ماچ ئەکەم ..

سەر و ماڵ ! ، سەلامەت لێ بێ ..

دڵخۆش و سەربەرزبیت ، وڵاتپارێز ..

پیاوی مەرد ، نمونەت زۆر بێ ..

دنیایەک خۆشەویستیمان هەیە بۆت ..

دەستت نەئێشێ ، ئازیزم ..

هەموو كاتێكت باش بن ، دڵەكەم ..

قەڵاچۆكەرى دز و مافيا ، حورمەتت هەيە ..

خوا بۆ ئێمەت بهێڵێ ..

سەلامون عەلەيكوم ..

هەلەو ڕۆحى من ..

چاومانى ، گەورەم ..

خوا دەست بە باڵتانەوە بگرێ ..

بە بێ ئێوە ، چيمان بكردايە ؟

بەيانيت باش ..

تەمەن درێژ بيت ..

تەندروست باش بى ..

خوا پاداشتى بەخێرت باتەوە ..

ئەك دەست و چاوت خۆش بن ..

جەزاكەڵڵا ..

ئەم كاتەت باش براى بەڕێز ..

سڵاوت لێ بێ بيلبيلە ..

وەشەنى .. خاثەنى ..؟

خۆش بيت ، خوا قەرزا ..

دەمباش ، ه□قا□ گيان ..

بابى بابم كوى ؟

لە بەرت مرم ، براگەورە ..

دەستەكانت ماچ ئەكەم ، بارەكەڵڵا فيكوم ..

مانی نەبی ، باشچاوەش ..

چ حالە سەیدا ..

سڵامەلێک ..

تاجی سەر ، چۆنی ؟ ..

ڕۆژ باش ، سەروەرم ..

سەباحلخێر ، گلێنەی چاو منی ..

زۆر زەحمەتمان دای ، برالە ..

جەرگ و دڵ ، خوا بتهێڵێ ..

لوتف و کەرەمتان فەرموو ..

دەستخۆش ، مەعزەرەتم هەیە ..

بە قوربانی کوڕ بم ، چاو ڕەشەکەم !

خەجاڵەتم براگیان ، خوا سەلامەتت کا ..

جۆرەها چاک و خۆشیی تریان دەدا بە گوێچکەکانیدا ، ئەویش وەڵامی نەدەدانەوە و ڕۆبۆت ئاسا ،لەگەڵ مژی پچڕ پچڕی جگەرەکەی لا لێویدا ، بە توندی دەستی ئەکوتایە بن باخەڵ و ..گیرفان و ..پانتۆڵ و.. لای ناوگەڵ و ..شوێنە نامۆکانیان ، بە جۆرێ هەندێکیان ئەیانووت : (ئاخ) یان موچڕکێکیان پیا ئەهات و .. هەندێکیشیان کە زنجیری قەڵەمسەڵەکەی ، یان نقێمە گەورەکەی ئەنگوستیلەکەی بەر شوینێکی هەستیاری ئەکەوت ، ژان ئەچووە دڵی و هاوارێکی لێ هەڵئەستا ، بە دوایدا زەردەخەنەیەک و دەستخۆشییەک و هەندێکیشیان بەو ئازارەیشەوە ئەیانووت : قایم .. قایمتر .. وا نەبێ وڵا تەکە دز و حیز وێرانی ئەکەن ..

دوا جاریش دوو دەستی ئەهێنا بە سمتیانا …

ئەو خەڵکە کە دەچوونە ژوورەوە ، نەدەچوونە ژوورەوە بۆ ئاهەنگ ..هەروەها شانۆ نەبوو .. مەلەوانگە یان مۆزەخانە و دیسکۆ نەبوو .. فڕۆکەخانە و ..مۆڵی گەورە و ..دەعوەتیی مەڕخواردنی بە ک□م□□□ و سەیرانیش ل□ گ□□□□ ن□بوو .. مزگەوت و تەکیە و زانکۆ و حوجرە و ئەو

شتانەیش نەبوو ..

خەڵکەکە ئەچوونە ژوورەوە باج بدەن .. هەر هەموویان گیرفانیان لە پارە ئاخنرا بوو ..پۆلیسەکە هەر بە دەست پیاخشاندنێک ، ئەیزانی پارەیە یان ڕۆژنامەی قەدەغە .. بەیاننامە و نوسینی تووڕە و وەرەقەی کەنکەن و شیعری دەداری و بایکەت و هەموو شتێکی بە بە بینین ، لە یەکتری جیا ئەکردەوە ..تەنها بە دەست پیاهێنان ..پێی ووترا بوو تەنها کاغەز کە ڕێپێدراوە بێتە ژوورە ، کاغەزی پارەیە ..

باجەکان جۆرا و جۆر بوون : باجی عەرەبانە ، باجی خوشکێکی بەساڵا چوو کە هاوسەرگیریی نەکردووە و لە ماڵی براکەی ئەژی ، ئەمە باجی کرێچی بوو ..باجی دایکێک لە ماڵی کوڕەکەی ئەژی .. باجی خانوویەک چۆڵە و خاوەنەکەی سەری خۆی هەڵگرتووە ..باجی سەعاتی کارە با ..باجی خانوویەک کە کابرا نەیزانیوە بڵێ هی خۆمە و بە کرێچی حیسابیان بۆ کردووە .. باجی ناوساجی فرۆشێک سێ ساڵە مردووە ، بەس کەس و کارەکەی بیریان چووە بڕوانامەی مردن ببەن بەیان و جاڕ بدەن کە ناوساجی فرۆشەکە مردووە .. باجی باوکێک ، کوڕەکەی لەئاوی ئیجە خنکاوە و ..ئەو بووە بە کەفیلی و ..هەندە پارەی پڕۆژەی بچوکی قەل بەخێوکردنی لەسەر کەڵەکە بووە .. باجی ئەو خانووانەی دە ساڵە باجێک ئێوە لێتانخۆش بووین و باجەکەی تر ئێوە ئەبێ دوا بە فلسی بدەن ..باجی ئەو جوتیارانەی چوار ساڵە وڵاتیان جێهێشتووە و هەشتا ناویان لە تۆمار نەسڕاوەتەوە ..ئەو کرێکارانەی کۆمپانیاکانیان مایەپوچ بوون و زۆربەیان خۆیان کوشتووە و هەندێکیشیان دوای نوێژی عەسر هێلکەی قوڕەفڕێ ئەفرۆشن ..باجی ئەو ماتۆڕانەی مقەبای بەلاش و حەلاشی مارکێتەکان کە ئەکەنەوە ..باجی ئەو تەسبیحفرۆشانەی داشبەردی مزگەوتەکانیان تەنیوە .. باجی ئەو عەلاگە فرۆشانەی لە دوانزە عەلاگە ، عەلاگەیەک لوش ئەدەن ..باجی ئەو دەستگێڕانەی لە کۆڵانەکان ، بە مەقام وئێراوەیسیەوە کاڵاکانیان هەراج ئەکەن ..باجی ئەوانەی بە ئیشن ، بەڵام مۆڵەتنامەی ئیشیان هەیە و هەموو ئاسانکارییەکیان بە کراوە بە وەرگرتنی ئەو مۆڵەتنامەیە ، لەگەڵ گرانبوونی لاپەڕەی ئەی فۆڕ و مرەکەبی ستامپا و …هەموو ئەو خزمەتگوزاری و مافە باشانەی خەڵکەکە بە گوێ و تینوەوە هاتبوون لە بەرامبەریاندا ، ئەرکەکانی سەرشانیان جێبەجێ بکەن ..

پرسی جێندەر و ئیسلامی سیاسی.. نەوزاد بابان

لەم ڕۆژانەدا، لە هەرێمی کوردستانی عێراق، پرسی جێندەر و بازاڕی فرۆشی سێکس، کراونەتە بۆنە وبەهانەیەک بەدەست بەرەی کۆنەپەرستییەوە بۆ هێرش کردنەسەر هەر ڕواڵەتێکی پێشکەوتنخوازی ویەکسانخوازی نێوان ژن و پیاو لە کۆمەڵگەدا بەتایبەتیش هێرش کردنەسەر ماف و ئازادییەکانی ژنان.

لەم نێوەدا ناسیونالیستی کۆنەپەرست چ لە دەسەڵاتدا بێت و چ خۆی بە ئۆپۆزیسیۆن بزانێت، هاوسەنگەرو هاوبەرەی ئیسلامی سیاسی کۆنەپەرستە لەو هێرشە قێزەوەنەدا کە لەئارادایە.

ئەم هێرشە هەم بۆ حزبەکانی دەسەڵات و حکومەتی هەرێم بەسودە بۆ دروستکردنی کەش و هەوایەک بۆسەرکوتی هەرچی زیاتری خەڵکی زەحمەتکێش و پاشەکشە پێکردنی ناڕەزایەتی و خواستە ڕەواکانیان،وە هەم بەسودە بۆ بەرەی ئیسلامی سیاسی؛ کە لەم ڕێگەیەوە کۆنەپەرستییەتی خۆیان برەو پێدەدەن ودەیانەوێت قەرەبووی ئابڕووچوون و تێکشانی بەهێزترین قەڵای ئیسلامی سیاسی پێ بکەنەوە کەجمهوری ئیسلامییە لە ئێراندا و ئێستا دوای زیاتر لە چل ساڵ کەوتۆتە بەر نەفرەتی ژنان و کچانیئازادیخواز و جەماوەری زەحمەتکێش.

ئەوانەی لە ڕێگەی دژایەتی مەسەلەی جێندەرەوە شەڕ لە دژی ئازادی و یەکسانی دەکەن، گەرەکیانە لەمڕێگەیەوە بەربگرن بە پاشەکشەی بزووتنەوەکەیان لە تەواوی ناوچەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا، هەر لەعێراقەوە بیگرە تا تورکیا و میسر و سۆماڵ و تونس … ئەمە هەر لەم هەرێمەی کوردستانی خۆماندا، بەچاوی خۆمان بینیمان کە بارەگا و مەکتەب و لقی حزبە ئیسلامییەکان لە لایەن خەڵکی خۆپیشاندەرەوەسوتێنرا، ئێستا دەیانەوێ بەچەواشەکاری لەسەر مەسەلەی جێندەر و چەند پرسێکی تری بێ ناوەڕۆکباڵانسی خۆیان بەرزکەنەوە. لە دیدگای خەڵکی ناڕازی ئەم هەرێمەوە ئیسلامی سیاسی و دەسەڵاتلەیەک تای تەرازودان و یەک چارەنوس چاوەڕوانیانە.

بەدڵنیاییەوە ئەم هێرشە قێزەوەنە دەبێ بەرپەرچ بدرێتەوە، هەم لە ڕێگەی ڕەخنەی فکری ئازادیخوازانە ویەکسانیخوازانەوە، وە هەم لە

ڕێگەی پتەوکردن و هێنانەمەیدانی بزووتنەوەی ئازادیخوازانە ویەکسانیخوازانەی ژنانەوە، بەڵام داسەپاندنی پاشەکشەی یەکجاری بەسەر کۆنەپەرستیەتیناسیونالیستی کورد و ئیسلامی سیاسی لە کوردستان و پاکردنەوەی کۆمەڵگە لێیان گرێی خواردووە بەوەڕێخستن و هاتنەمەیدانی بزووتنەوەی جەماوەری کرێکار و زەحمەتکێش بە ئاسۆیەکی سۆشیالیستیش□شگ□□و□.

نەوزاد بابان

دێسمبەری ٢٠٢٢

شیعری مناڵان\ پیاوی بەفر.. محەمەد بەرزی

ئەمڕۆ بەفر باریوە

ساردە دەستم تەزیوە

دەستکێشم بۆ لە دەستکرد

پیاوی بەفرم دروستکرد

کڵاوم کردە سەری

پاڵتۆکەم کردە بەری

لووتیم کرد بە گێزەرێ

خۆزگە دەمبردە ژورێ

سمۆرەیەکی وریا

سوڕایەوە بە دەوریا

برسی بوو منی نەدی

لووتی ڕفان و خواردی

١ / ١ / ٢٠٢٣

تێبینی : بەڕێزان لە لاپەڕە (٣٠٢) ی فەرهەنگی خاڵدا بە مانای شێرەبەفرینە نووسراوە : (شێرێکی گەورەیە دروست دەکرێ لە بەفر) . واتە ئەگەر : پیاوێک ، ژنێک ، مناڵێک ، بەرخێک دروست بکەین ، ناوی شێرە بەفرینەیان بۆ گونجاو نییە . خۆ ئەگەر کەسێکی بیانی مناڵێک ببینێ کە لە بەفر دروستکرابێت و پێی بڵێیت ئەمە شێرە بەفرینەیە ، دڵنیام بەلایەوە سەیر دەبێت .. هەر بۆیە لەم هۆنراوەیەدا پیاوی بەفرم بەکارهێناوە ، واتە ئەو پیاوەی لە بەفر دروستکراوە ، لەم نموونانەشمان زۆرە وەک : بازنی ئاڵتون ، گوارەی زیو ، کراسی ئاوریشم ، قاپی شووشە ، دەرگای ئاسن و … هتد . پاشان پیاوی بەفر ڕێک بەرامبەر ناوە ئینگلیزییەکەیە ، کە بۆ (snowman) ناوی دەبەن .

بیرەوەرییەکانی فەقێیەکی گومڕا-43-.. شەماڵ بارەوانی

بەشی چل و سێ

دایە دایە، باوکم مزگەوتی لەگەڵ خۆی هینایە..!

وەک لە بەشەکانی تری بیرەوەرییەکانی فەقێیەکی گومرادا ئاماژەم دا، کە لە فەقێ یاتیم ساڵێکی لای کەرکوک و مەنتیقەی شێخ بزێنی و شوان و ساڵێیان مەلابووم. جومعە کە وتارم تەواو دەبوو هەرجارە و کەسێک دەیگوت مامۆستا دەبێت لەگەڵ ئێمە بێیت و بە زاراوە شیرینەکەی کەرکوکیان وتەنی (لە ماڵ ئێمە ئاش بخۆیت).

هەرچەندە من سەرەتای چوونەماڵانم هەندەی چیایەک لاقورس بوو. خۆم سەرەتا شەرمن بووم هەندێک، بۆیە لە هەردێیەک لەو دێیانەی کە مەلایەتیم بۆ دەکردن، کاتێک دەڕۆشتمە هەرماڵێک، شەرمم دەکرد بە تەواوی تێری نان بخۆم. خەڵکەکە هەر دەیانگوت:وەڵاهی مەلا ئەتو ئەوها بکەیت، وشک دەبیتەوە لە برسان !

خۆتۆ هیچ ناخۆیت، دوای کە لەو ماڵەی نانم دەخوارد، کاتێک دەڕۆشتمەوە حوجرە، کێک و شەربەت و شتم دەخوارد تا تێردەبووم.

بەڵام دوای چەندین ساڵ، لە مەلایەتی و فەقێیاتی، لێڕاهاتم و چەرمی ڕووم هێندە قایم بوو، شمشێر نەیدەبڕی و دەڕۆشتمەوە هەرماڵەکی، کورد گوتەنی:هێندەی یەک کەریم دەخوارد هاهاها کاکەگاڵتەم کرد بەخوا من هەر لەوەتەی بە بیرم دێت و خۆم ناسیوە، کەسێکی خۆریارنیم.

سەرتان نەیەشێنم و زۆر لەسەری نەڕۆم، ئەوە لەو دێیەی لای کەرکوکێ،جومعەکی پیاوەک گوتی مەلاگیان دەبێت لەگەڵ من بێیت، دەی با بڕۆین.

ڕۆیشتین کو گەیشتینە حەوشەی ماڵی پیاوەکەی، دوو منداڵی دوانەی کچی هەبوون، کە منیان بینی لەگەڵ باوکیاندا، یەکسەر ڕایانکرد بۆ ژوورەوە و پڕ بە دەنگ هاواریان کرد: دایە دایە، باوکم مزگەوتی لەگەڵ خۆی هینایە ! کە ئەوەم بیست، تا هێزم تیابوو دامە قاقا.

من دیشداشەیەکی سپی عەرەبانیشم لە بەردابوو. گوتم هەرباش بوو نەیانگوت: دایە، دایە، باوکم سەلاجەی لەگەڵ خۆی هینایە.

فەقێیەکی هاوڕێم، کە ئێستا لای پێنجوێن لە مزگەوتێک مەلایه، گوتی: ڕۆژێک دوو منداڵ منیان بینی، زۆر لەوەی توو عنتیکەتریان پێ گوتم ! گوتی گوتیان:ئەها خوا هاهاها